

הזקן שצריך לנטוע נטיעות בארץ ישראל, אע"פ שאינו יודע מי יזכה ליהנות מהפירות. לכן מתחיל המדרש בפסוק כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל ואח"כ מעשה בזקן – כי הזקן למד זה מהצווי של משה. אולי בזכות זו שהיה מוכן לנטוע גם בשביל אחרים זכה הוא ליהנות מהפירות.

קנח. בימות המשיח יהיה מצוה לנטוע נטיעות בארץ ישראל

א"ת 08/07/2018

אוצר החכמה

כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל.

איתא באבות דרבי נתן נוסח ב' פרק ל"א: אם היתה נטיעה בתוך ירך. ויאמרו לך, הרי לך המשיח, בוא ונטע את הנטיעה ואח"כ צא והקבילו. כלומר בימות המשיח נצטרך לקיים גם מצות נטיעת פירות בארץ, כמו שהרמב"ם בהלכות מלכים פרק י"ב הלכה א' פוסק: אל יעלה על לב שימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהא שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג. היינו כמו דאמרין בברכות ל"ד ע"ב: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד, ע"כ. לפיכך גם בימות המשיח תהיה מצוה לנטוע נטיעות בארץ ישראל.

קנט. מחלוקת אם ידעוני הוא עוף או חיה

אל תפנו אל האובות ועל הידעונים: (י"ט ט"ז א').

"ידעוני" מכניס עצם חיה ששמה ידוע לתוך פיו והעצם מדבר (רש"י). וכן מפרש רש"י בסנהדרין ס"ה ע"ב, **"ידעוני"** שם חיה. והברטנורא בסנהדרין פרק ז' משנה ז' מפרש: **"ידעוני"** חיה ששמה ידוע וצורתה כצורת אדם בפניה ובידיה וברגליה והיא מחוברת בטבורה לחבל היוצא מן השורש הנשרש בארץ שממש חיותה. כשרוצים לצוד אותה – מורים בחיצים אל החבל, עד שהוא נפסק ומתה מיד, והיא קרויה בלשון חכמים בר-נש דטור (אדם של הרים). ע"כ הר"ב.

היינו הברטנורא מפרש **"ידעוני"** שם חיה הנקראת אדני השדה, כמו שהר"ש בכלאים פרק ח' משנה ה' מפרש: ואדני השדה – חיה, ר' יוסי אומר: מטמאות באוהל כאדם, והר"ש שם כותב – בזה הלשון: ירושלמי הלכה ד' א"ר חמא ברבי עוקבא בשם ר' יוסי ברבי חנינא, טעמא דר' יוסי, **"וכל אשר יגע על פני השדה"** (במדבר י"ט ט"ז) בגדל מן השדה, כלומר מין אדם הוא, א"ר: ברנש דטור הוא, והוא חי מטיבורו, פסק טיבורא – לא חי, ושמעתי בשם הר' מאיר ברבי קלונימוס מאשפירא, שהיא חיה ששמה **"ידוע"** והוא **"ידעוני"** דקרא, ומעצם שלה עושים כמין כשפים, עכ"ל. ושם בכלאים בפירוש המשניות להרמב"ם שם מפרש: ואדני השדה – הם חיות הדומות לבני אדם, ואומרים המספרים חידושי העולם שהוא מדבר דברים רבים שאינם מובנים ודיבורו דומה לדיבור האדם, עכ"ל. ואילו בפירוש המשניות להרמב"ם בסנהדרין שם ובהלכות עבודה זרה פרק ו' הלכה ב' מפרש **"ידעוני"** אמרו: מניח עצם ידוע בפיו והוא מדבר מאליו וידוע – שם עוף הוא. ובהלכות ע"ז פרק ו' הלכה ב' פוסק: כיצד מעשה הידעוני? מניח עצם עוף ששמו ידוע בפיו ומקטיר ועושה מעשים אחרים עד שיפול כנכפה וידבר בפיו דברים